

Dr. J. L.:

Pesnik Stritar v Rogaški Slatini.

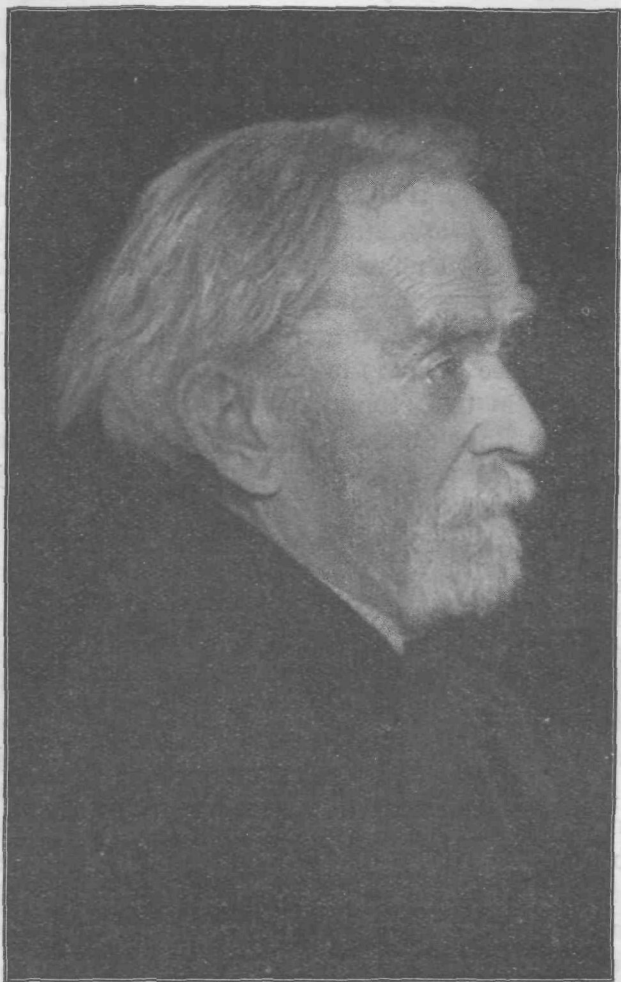
li veste vsi, kje je Rogaška Slatina? Nekje na bivšem Štajerskem. Toda kje? Le pogledjte na zemljevid! V Ljubljani n. pr. sedemo v vlak in se peljemo proti Zidanemu mostu, od tam zavije vlak navzgor ob Savinji in takoj prva postaja so Rimske Toplice, ki nam že z imenom povedo, da so tu že stari Rimljani imeli svoje »Toplice«. Druga postaja je Laško, kjer je tudi zdravilišče, in tretja postaja je Celje, odkoder bi se lahko odpeljali z avtomobilom v Dobrno, kjer imamo zopet državno zdravilišče, ker so tam topli vreli. Tako vidimo, da so po vseh teh krajih zakopani v zemlji čudotvorni zakladi, ki prihajajo na dan kot topli vreli ali pa mineralne vode, ki imajo v sebi zdravilno moč. Od Celja se peljemo mimo Štor in Št. Jurja ob južni železnici do Grobelnega in tu izstopimo. Naš vlak odpiha proti severu — mi pa presedemo v lokalni vlak, ki vozi v Rogaško Slatino. Že na kolodvoru vidimo razne reklamne table in napise, ki kažejo potnikom in tujcem hotele in načrte našega zdravilišča.

Promet na tej postaji je živahen posebno poleti, ko prihajajo in odhajajo vsak dan novi gostje. Naš vlak ni posebno velik, ker vozi samo do Rogatca in nazaj; navadno ima pet do šest vagonov, pa tudi proga ni tako dobro grajena kakor drugod, ampak gre časih precej navzgor in navzdol, kakor to zahteva valovita pokrajina, skozi katero se vozimo. To progo so namreč zgradili prav zaradi Rogaške Slatine in ni bila namenjena za brzovlake, zato škripljejo kolesa in zavore, kadar je proga malo bolj napeta. Toda to ne moti naše dobre volje, saj vemo, da bomo kmalu na mestu. Zato pa rajši gledamo po gričih na obeh straneh doline in opazujemo lepo polje, preproste vasi, stare cerkvice in vinske gorice, ki se kažejo iz daljave. Edina večja postaja je Šmarje pri Jelšah, kjer vidimo grič staro Kalvarijo, druge postaje so večinoma majhne in se le malo ustavljamo na njih. Tako se v eni uri pripeljemo na Slatino. Že pri vhodu zagledamo iz vlaka visoke hotele in lepe palače, ki se dvigajo v ozki dolini pod košatimi gozdovi.

Vlak obstoji in izstopimo. Na postaji je poleti vedno mnogo gostov in pri vhodu čakajo zdraviliški uslužbenci, ki poskrbe za prtljago gostov; zakaj Rogaška Slatina je državno zdravilišče, tako da so vsi hoteli državna last, ki jo upravlja ravnateljstvo; zato je za goste vsestransko poskrbljeno.

Odidemo torej s kolodvora po beli cesti in pridemo v velik park, v katerem stoji glavno kopališče; kopališče je bilo sezidano pred vojno in je popolnoma moderno urejeno, tako da so v njem vse vrste kopeli, ki omogočajo zdravljenje raznih živčnih in drugih

bolezni. Ko pridemo skozi park, zagledamo pred seboj tako zvano glavno promenado: dolg kostanjev drevored se dviga ob cesti; po senci na klopih sede gostje, v paviljonu igra godba, sredi obširnega

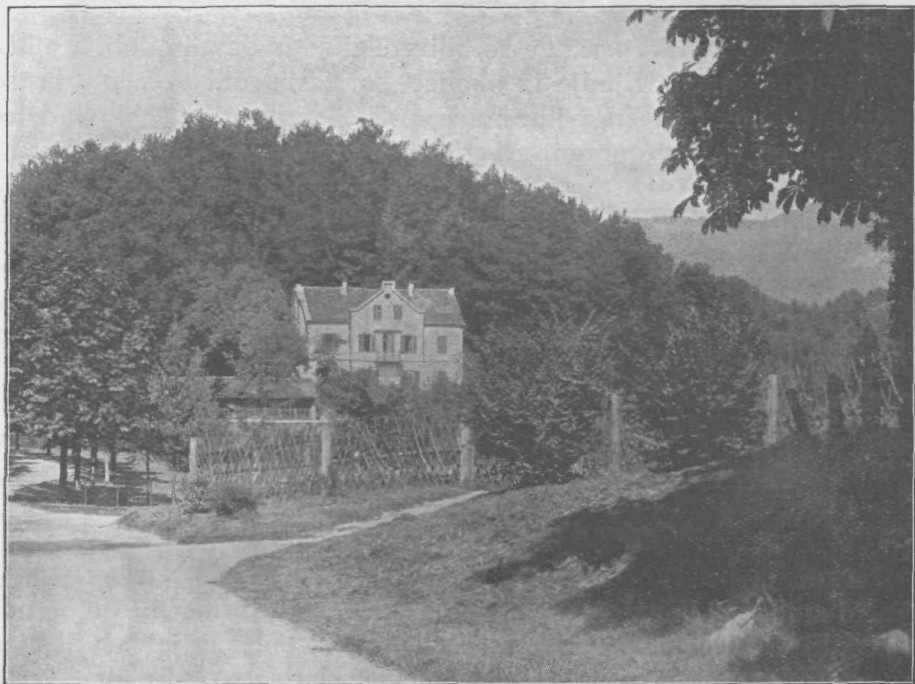

Jos. Strossmayer

Zadnja podoba in zadnji podpis.

parka šumi vodometa in ob kraju stoje velike zgradbe — državni hoteli, ki nosijo imena raznih velikih mož, ki so hodili sem na letovišče. Tako se imenuje n. pr. prvi hotel »Strossmayerjev dom«, ker je ta veliki jugoslovanski vladika 27 let zahajal kot gost na Slatino.

Drugi hotel se imenuje »Styria« že iz starih časov in poleg njega se dviga veliki Zdraviliški dom s krasno dvorano in krasnim pročeljem. Ob času poletne sezone so vsi ti hoteli polni gostov, ki prihajajo sem iz vseh delov naše države in tudi iz drugih držav. Na drugi strani ob drevoredu stoji Ljubljanski dom, sredi promenade stoji ravnateljstvo in za njim Zagrebški dvor. Ako se pospnemo s promenade po stopnicah navzgor, pridemo na malo višavo, kjer stoji Aleksandrov dom, ki je po svoji legi in zunanosti krasna stavba: tu je stanoval naš kralj Aleksander že davno pred vojno, ko je bil še »srbski princ«. Takrat je bila Rogaška Slatina še nemško letovišče,

Stritarjev dom v Rogaški Slatini.

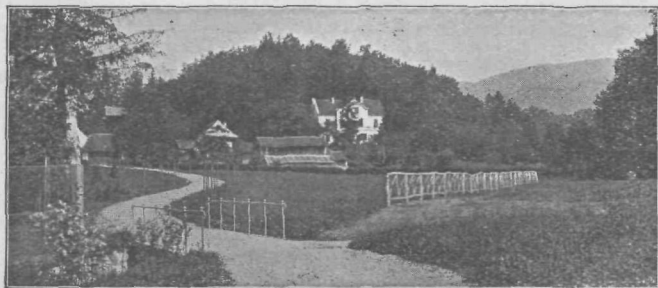
prihajali so sem nemški in madžarski gostje, grofi in baroni, a jugoslovenski gostje so morali na lastni zemlji govoriti v tujem jeziku. Sedaj je vse drugače: povsod slišimo jugoslovenski govor, zakaj večina gostov je iz Hrvatske, Slavonije, Banata, Srbije...

Ako gremo od ravnateljstva nekoliko korakov naprej, pridemo do treh glavnih vrelec: Tempel, Donat in Styria... Okolo in okolo Rogaške Slatine je še mnogo takih vrelec: v njih je mineralna voda; vsak vrelc ima drugačen okus; to je odvisno od kemičnih prvin, ki se nahajajo v vodi. Stopimo k vrelcu, kjer stoji mnogo gostov, in prosimo gospodično, da nam da kozarec vode. Rada nam postreže,

zakaj pa ne, saj je vode dosti: kipi iz zemlje po posebnih ceveh, in če je ne porabimo, teče po jarku naprej. Takoj poleg vrelcev je dolgo poslopje, kjer polnijo z vodo steklenice in jih po cele vagone pošiljajo po svetu. Vagoni pridejo prav do polnilnice, kjer vidimo celo vrsto pripravljenih zabojev z napolnjenimi steklenicami. Nehote se vprašujemo: kdaj je vse to nastalo?

Pojdite z menoj še nekoliko korakov naprej! Pred nami se dviga griček; v podnožju je star kip sv. Janeza Nepomuka in nekaj klopi; odtod drži bela pot navzgor. Sredi poti se dviga kip grofa Attems, ki je bil štajerski deželni glavar in je mnogo storil za Rogaško Slatino. Še malo više se dviga sredi griča cerkvica sv. Ane — še nekaj korakov, pa smo na vrhu.

To je zgodovinski grič. Tu so bili vrelci že iz davnih dob, a nihče se ni zanje zanimal. Ljudje iz okolice so časih pili to vodo in so spoznali, da ima tudi zdravilno moč; toda Slatina je bila takrat daleč od sveta med našimi gorami, svet je ni poznal.

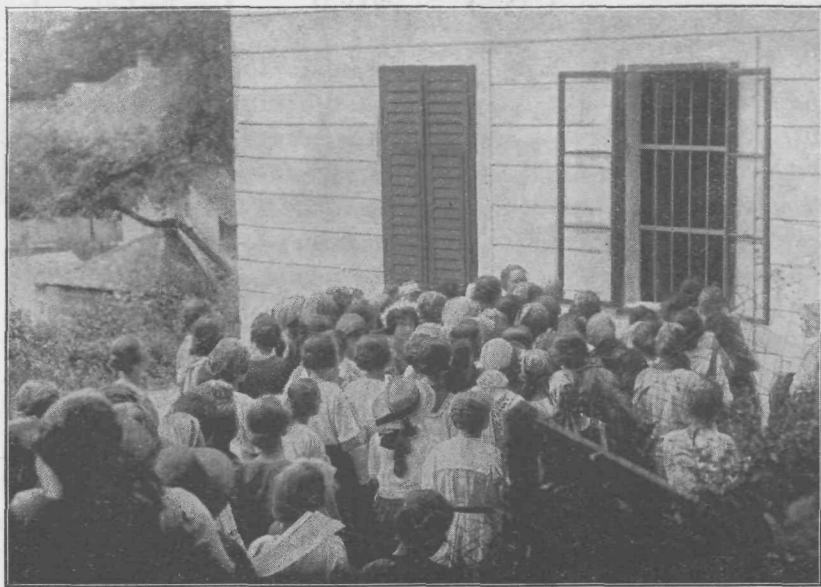
Stritarjev dom z okolico v Rogaški Slatini.

Nekoč je prišel v te kraje grof Zrinski na lov. Njegov pes je zavohal studenec in ga obletaval; gonjači so grofu prinesli čudne vode in grof, ki je bolehal že dalje časa na želodčni bolezni, je začutil njen blagodejni vpliv: tako je postala znana slatinska zdravilna voda. Pozneje so zvedeli na Dunaju, in dunajski lekarnarji so jo prodajali kot zdravilo. V spomin na to so postavili oni kip sv. Janeza Nepomuka. Ob času Napoleonovih vojn je prebival tu avstrijski nadvojvoda Ivan. In tako so na Slatino začeli zahajati gostje. Prvotno so ogradili samo en vrelec in gostje so prebivali v gostilnicah; pozneje so začeli zidati hotele, ki jih vidimo še dandanes. Mnogo zaslug si je pridobil grof Attems, ki je kot štajerski deželni glavar hotel ustvariti tu veliko zdravilišče. Na Slatino so začeli prihajati gostje iz daljnih krajev. Ko je stekla južna železnica, so se vozili tja iz Poljčan čez Boč, to je visok greben, ki ga vidimo severno od Slatine. Izpod Boča baje prihajajo vsi ti mineralni vrelci. Posebno se je Slatina povzdignila koncem preteklega stoletja, ko so zgradili železnico z Grobelnega in so sezidali nove hotele. Slatina je postala svetovno znano letovišče ...

To je bilo sicer dobro za Slatino, a slabo za nas, ker je postala Slatina popolnoma nemška. Prišla je svetovna vojna, prevrat, Jugo-slavija in — tudi Slatina je postala jugoslovenska.

Učiteljšnice iz Maribora pred Stritarjevim domom.

Šolska mladina pred Stritarjevim domom.

Toda mi smo skoraj pozabili, da smo prišli pravzaprav obiskat pesnika Stritarja. Pojdimo torej k njemu!

Slatina leži v ozki dolini, ki jo zapira od vzhoda zelena Janina. Če stopite z menoj po belih cestah skozi gozd, smo v pol ure na vrhu in se nam nudi krasen razgled na Slatino in okolico. Tam na severu vidimo osamljeno goro sv. Donata s čudno visečim vrhom: pravijo, da je bilo časih na vrhu svetišče solnčnega boga. Nekoč pa se je vrh odvalil, in od takrat ima gora današnjo obliko. Res vidimo spodaj odvaljeni vrh, na goro pa hodijo turisti, ki imajo tu obširen razgled na Hrvatsko Zagorje in po Ptujskem polju daleč tja za Dravo po Slovenskih goricah.

Okolo Slatine pa je še več gričev z razgledi in okolo in okolo nam nudijo gozdi krasne izprehode.

Pojdimo torej mimo vrtnarije, ki leži na koncu Slatine, po ozki dolini naprej in pred seboj zagledamo lepo belo vilo pod zelenim vrhom. To vilo so imenovali Jankomir, sedaj pa jo imenujejo »Stritarjev dom«. Vrh nad njo se imenuje Slavija. Ozke stezice nas vodijo med košatim drevjem do vrha, kjer je sredi gozda mala ravninica, primerna za večje skupne izlete. Tu v podnožju Slavije se je nastanil naš pesnik na stara leta, da si odpočije od truda in boja in mirno zatisne svoje oči.

(Konec s petimi podobami prihodnjič.)

Srčni možiček.

Mama, jaz pa vem, kakó je
narejeno srce moje,
da mi tolče, poskakuje
kot kovač, ki žreblje kuje.
Notri v prsih zlat možiček
žoga se in zlat klopčiček
brca, suje, da od ene
pa do druge skače stene.
Ko se mož bo ta utrudil,
bom zaspal, nič več se zbudil,
v jamico me boste dali
in mi s cvetjem grob nastlali ...
»Ti si šemca, pa še kakšna,

Le kako možiček more
v tvoje notranje prostore?
Tudi mora jesti, piti,
ali kje vse to dobiti?«
Mamica, ti si velika,
oj velika — pika, pika,
ako misliš, da možiček
ne dobiva v svoj kotiček,
česar treba mu za hrano!
Mar ne vidiš: neprestano
kaj zalagam, vlivam v usta,
da možiček pije, hrusta ...
da ti pride misel takšna!

Fr. Rojec.

